

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента на дисертацію Юлії ІВАНЧИКОВОЇ

«Harbour porpoise *Phocoena phocoena relicta* in the Black Sea: spatiotemporal activity patterns, habitat use, conservation» («Морська свиня *Phocoena phocoena relicta* в Чорному морі: сезонно-добові ритми активності, біотопічний розподіл і охорона») на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності

091 «Біологія»

Загальна оцінка роботи. Дисертаційна робота включає: вступ, літературний огляд, матеріали і методи, три основних розділи, заключення, список використаної літератури з 310 позицій, додаток. Перелік використаних джерел за напрямком досліджень включає актуальні публікації, а також нормативні документи, як українські, так і міжнародні. У списку джерел згадані й сучасні публікації українських вчених. Назва роботи відповідає змісту. Анотація обома мовами висвітлює наповнення розділів роботи та основні її результати й висновки.

Актуальність. Чорноморська морська свиня (*Phocoena phocoena relicta*) знаходиться під загрозою зникнення. Для охорони цих тварин необхідні сучасні знання про стан популяції та поведінкові особливості. Тому робота Юлії Іванчикової присвячена сезонним та добовим змінам акустичної активності морських свиней в Чорному морі.

Новизна. Це перше дослідження із застосуванням пасивного акустичного моніторингу, що охопило майже всю акваторію Чорного моря. Дослідження показало різноманітні просторово-часові закономірності розподілу, активності та використання оселищ морських свиней в межах єдиного водного басейну.

Практичне значення одержаних результатів є безсумнівним, оскільки отримані дані будуть використані для охорони цього вразливого виду в Чорному морі. Крім того, вони значно розширили наші знання щодо екології та поведінки морської свині.

Розділи дисертації добре представляють: попередні дані щодо вивчення цього виду та методик дослідження; описують особливості регіону

дослідження, матеріали та методи виконання з конкретними локаціями та датами (19 станцій, 5 країн протягом 2020 – 2022 рр.); у наступних розділах, що стосуються безпосередніх результатів авторки описано сезонні та добові закономірності активності морських свиней в різних районах Чорного моря, визначальне значення кормової поведінки та вплив інших факторів, таких як температура, тип дна тощо. Всі розділи добре ілюстровані рисунками, фотографіями та таблицями.

Висновки та їх обґрунтованість. Сім висновків дисертації лаконічно й чітко викладають основні результати дослідження. Вони логічно впливають з розділів і підрозділів дисертації та відповідають її основним завданням. Висновки не переобтяжені деталями, але містять достатньо інформації для розуміння основних наукових результатів авторки.

Зауваження.

1. Практичні рекомендації є важливим наслідком цієї роботи, оскільки морська свиня – важливий для збереження вид, особливо в Чорному морі. Наразі вони представлені як частина одного з розділів на с. 136 – 137. На мою думку, вони мали би бути ширше представлені як в анотації, так і в основному тексті. Можливо, треба було б винести їх окремим підрозділом.

2. У розділі «Матеріали і методи» представлені дані в тому числі й про регіон досліджень (фізико-географічне положення, гідрологічні особливості, дані щодо іхтіофауни тощо). Можливо, це варто було б винести в окремий розділ, оскільки він є скоріше теж аналізом літератури.

3. Бажано було б в кінці кожного розділу подати список публікацій авторки, що підготовані за його матеріалами.

Зауваження не впливають на загальну високу оцінку роботи, яка є актуальною та добротно виконаною на достатньому матеріалі та адекватними методами.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Юлії ІВАНЧИКОВОЇ є завершеним науковим дослідженням. Особистий внесок здобувача вагомий: опрацювала наукову літературу, опанувала сучасні методи, підготувала та опублікувала наукові

публікації високого рівня, сформулювала основні положення та висновки дисертаційної роботи. Апробація результатів дисертації відбувалась у вигляді шести виступів на конференціях різного рівня, перелік та об'єм наукових публікацій (чотири статті, три з яких входять до міжнародних наукометричних баз) відповідає вимогам щодо дисертацій доктора філософії. Оформлення дисертації відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Зміст роботи відповідає спеціальності 091 – біологія.

Таким чином, дисертація Юлії Федорівни Іванчикової «Морська свиня *Phocoena phocoena relicta* в Чорному морі: сезонно-добові ритми активності, біотопічний розподіл і охорона», є закінченим науковим дослідженням, в якому здобувачка показала уміння обирати шляхи та методи розв'язання наукової проблеми, аналізувати отримані матеріали та робити аргументовані висновки. На мою думку, пані Юлія набула вміння ставити перед собою наукове завдання та виконувати його.

Вважаю, що за високим рівнем виконання дисертаційного дослідження, якістю публікацій та іншими дотриманими вимогами Ю. Ф. Іванчикова заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 091 – біологія.

Зав. відділу фауни та систематики хребетних
Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України,
к.б.н.,ст. досл.

Ю. К. Куцоконь

27 березня 2024 р.

Рецензія від рецензента
на підставі власної та зареєстрованої
у науковій частині
вчений секретар Інституту

